

HET DOSSIER

Een cruciaal hoofdstuk in het decreet rechtspositie zijn de bepalingen omtrent het dossier. Deze bepalingen geven op een juridisch sluitende manier aan welke gegevens in het dossier moeten worden opgenomen, erkennen het toegangsrecht van de minderjarige tot zijn dossier, het recht op het verkrijgen van een afschrift en het recht op verzet tegen toegang tot het dossier door bepaalde personen.

Aan de effectieve uitoefening van deze rechten zijn evenwel een aantal voorwaarden verbonden of beperkingen opgelegd. Dit hoofdstuk geeft toelichting bij deze voorwaarden en beperkingen.

Naast het ontwerpen van een sluitend juridisch kader m.b.t. het dossier bieden deze bepalingen ook de mogelijkheid het dossier te hanteren als een reflectie-instrument over de geboden jeugdhulpverlening, en is het een instrument om de minderjarige op een transparante manier te betrekken.

1 INLEIDING

De regeling met betrekking tot het dossier is niet nieuw. Het proces rond toegang tot het dossier is reeds geruime tijd aan de gang en wordt nu geduid in dit decreet. Het decreet heeft dus niet tot doel alle bestaande, oude dossiers volledig te herschrijven. Wel is het de bedoeling de voorzieningen aan te moedigen hun dossiers aan te passen.

Door het dossier conform de principes van het decreet te gebruiken, ontstaan een aantal voordelen:

- De minderjarige kan zijn eigen visie op de hulpverlening schetsen waardoor de participatie vergroot. Daarnaast krijgt de minderjarige meer de gelegenheid te kijken naar zichzelf. Hierdoor ontstaat inzicht in de eigen situatie en dus ook de mogelijkheid zelf invloed te kunnen uitoefenen op de eigen werkelijkheid.
- Door minderjarigen te betrekken bij de verslaggeving krijgen ze een duidelijker zicht op de manier van werken binnen de jeugdhulpverlening.
- Ook de manier van weergeven van informatie in het dossier wordt transparanter. De jeugdhulpverlener zal zich immers de vraag moeten stellen of de informatie die hij opschrijft een loutere feitenweergave is, een interpretatie van bepaalde feiten, een hypothese die hij formuleert,...
- Door constant te reflecteren is de informatie die in het dossier wordt opgenomen zuiverder.
- Minderjarigen hebben de kans gegevens in het dossier te verbeteren of aan te vullen waardoor de gegevens over de minderjarige juist zullen zijn. Door het verslag te delen met de minderjarige wordt stil gestaan bij de formulering, waardoor deze formulering scherper kan worden weergegeven.
- Het nadenken over open verslaggeving biedt de mogelijkheid de uitgangspunten en inzichten over hulpverlening zelf te toetsen en te verdiepen.

(De Loof, P., Open verslaggeving: een modeverschijnsel? in: T.J.K., 2001/1, 4-7.)

Daarnaast is het zo dat er per sector richtlijnen zullen worden ontwikkeld door de sectorale administraties. Zo is dit gebeurd met een omzendbrief 12/12/07 voor het Agentschap Zorg en gezondheid: multidisciplinair dossier van de minderjarige cliënt is een medisch dossier, waarop de Wet Patiëntenrechten van toepassing is. Met uitzondering van de contextuele gegevens waarop het DRP nog van toepassing is. (Zie verder) Voor de vertrouwenscentra moet nog een uitspraak komen over het statuut van het dossier.

2 RECHT OP EEN DOSSIER

ARTIKEL 20

De minderjarige heeft recht op een dossier dat door de jeugdhulpvoorziening, de toegangspoort en de trajectbegeleiding zorgvuldig wordt bijgehouden en veilig wordt bewaard.

Het opstellen, het bewaren en het gebruik van het dossier zijn onderworpen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de wetgeving betreffende de verwerking van persoonsgegevens, aan de verplichtingen die voortvloeien uit de regelgeving van de sectoren en aan de supplementaire of specifieke verplichtingen, bepaald in deze afdeling. Als deze verplichtingen onderling tegenstrijdig zijn, hebben de verplichtingen die voor de minderjarige het gunstigst zijn, voorrang.

Volgens artikel 20 heeft elke minderjarige die zich in één van de sectoren van integrale jeugdhulp bevindt recht op een dossier. Dit dossier moet door de betrokken voorziening zorgvuldig bewaard en bijgehouden worden.

Er bestaat geen verplichting om een dossier aan te leggen vanuit het DRP. Organisaties die **anoniem werken**, in het bijzonder de jongerenadviescentra (JAC's) zullen vaak geen dossier opmaken.

Naast de regels in het DRP zijn voorzieningen ook gehouden aan eigen sectorale regelgeving omtrent dossiervorming. Vanuit deze regelgeving wordt het aanleggen van een dossier soms wel verplicht opgelegd.

Het zorgvuldig bijhouden van een dossier houdt in dat de hulpverlener, uit eigen beweging, het dossier aanvult indien nodig. Er rust op hem dus een voortdurende plicht na te gaan welke gegevens relevant zijn en welke niet. Of bepaalde gegevens al dan niet relevant zijn, hangt af van het doel dat men voor ogen heeft binnen de betreffende hulpverlening.

Daarnaast wordt in artikel 20 ook een oplossing voorzien indien er in andere wetteksten andere (mogelijks tegenstrijdige) regels vermeld staan m.b.t. het dossier van de minderjarige. In dit geval geldt die regel die het meest voordelig is voor de minderjarige. Dit wil zeggen die regel die het meest in het belang is van de minderjarige.

AAN DE SLAG...

- Wat is de visie van uw organisatie omtrent het dossier? Waarvoor dient het dossier? Voor wie wordt een dossier opgesteld?
- Hoe hanteert uw organisatie het dossier tijdens het hulpverleningstraject?

Ontwikkel hierover een duidelijke visie, maak hierover afspraken binnen uw organisatie en deel deze mee aan de minderjarige cliënt.

De jeugdhulpverlener moet de minderjarige informeren over het bestaan van een dossier, welke informatie in dit dossier wordt bijgehouden, wie er wat mag inzien en dingen kan toevoegen, hoe er met het dossier wordt omgegaan in contacten met andere hulpverleners, hoe het wordt gebruikt tijdens de hulpverlening,...

Uitwisseling van gegevens

Het kaderdecreet bevat nadere regels inzake gegevensuitwisseling. Het gaat daarbij enerzijds over regels inzake het **gezamenlijk** beroepsgeheim, voor wat betreft de werking van de toegangspoort of de trajectbegeleiding en anderzijds over het uitwisselen van persoonsgegevens in het kader van intersectorale samenwerking. Die laatste gegevensuitwisseling betreft het **gedeeld** beroepsgeheim en wordt onderworpen aan volgende voorwaarden:

- de gegevensuitwisseling heeft enkel betrekking op gegevens die noodzakelijk zijn voor de jeugdhulp;
- de gegevens worden enkel uitgewisseld in het belang van de personen tot wie de jeugdhulp zich richt;
- jeugdhulpverleners dienen in de mate van het mogelijke, geïnformeerde instemming te verkrijgen van de personen op wie de gegevens betrekking hebben.

Over beroepsgeheim is een aparte fiche opgenomen in deze werkmap.

Het decreet rechtspositie bepaalt niet de inhoud van het dossier. Zo is er i.t.t. Wet Patiëntenrechten geen regeling voorzien voor persoonlijke notities. Men mag echter aannemen ,conform de Wet Patiëntenrechten, dat losse notities als geheugensteun geen deel uitmaken van het dossier. Deze notities behoren wel tot het dossier als ze zijn ingebracht in overleg met collega's of werden opgenomen in en hulpverleningsvoorstel.

De meeste sectoren zijn nog volop bezig met het ontwikkelen van hetzij concretere richtlijnen, hetzij een elektronisch dossier die meer duidelijkheid moeten geven over de opbouw van het dossier. Actuele informatie hierover is te bevragen bij de sectorale administraties of via www.rechtspositie.be

3 PERSOONSGEGEVENS BETREFFENDE DE GEZONDHEID

ARTIKEL 21

In het dossier worden de persoonsgegevens betreffende de gezondheid apart bijgehouden. De verwerking van en de toegang tot die gegevens is onderworpen aan de relevante bepalingen uit de wetgeving tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens en betreffende de rechten van de patiënt.

Na advies van prof.dr Johan Put werd in december 2007 beslist om het multidisciplinair dossier in de CGG in zijn geheel als medisch dossier te beschouwen omdat het in zijn geheel onder de verantwoordelijkheid van een psychiater valt. Dit heeft als gevolg dat voor de CGG sector art. 21 van het DRP niet relevant is en dat de artikelen 22 en 23 DRP niet van toepassing zijn. Omdat het dossier binnen een CGG beschouwd wordt als medisch dossier, bestaan er daarin geen andere gegevens dan persoonsgegevens betreffende de gezondheid. De toegang tot het dossier in deze sector wordt dan ook geregeld door de wet betreffende de rechten van de patiënt. Let op! Met uitzondering van de contextuele gegevens: hierop blijft het decreet rechtspositie wel van toepassing.

Voor alle overige betrokken sectoren bepaalt het decreet rechtspositie dat in het dossier de gezondheidsgegevens apart moeten worden bijgehouden. Dit betekent niet dat hiervoor een afzonderlijk dossier moet worden aangelegd! Het is voldoende dat de gezondheidsgegevens op de één of andere manier afzonderlijk kunnen worden geïdentificeerd.

TIPS

Het afzonderlijk identificeren van de gezondheidsgegevens kan door de gegevens te sorteren in een ander käftje, aanbrengen van een kleurencode, een drukletter noteren bovenaan een verslag (bvb. de letter "M"),...

Voor de regels inzake toegang en verwerking van gezondheidsgegevens van de minderjarige is het decreet rechtspositie niet van toepassing. De verwerking en de toegang tot de gezondheidsgegevens wordt immers geregeld door de Wet Patiëntenrechten en de Wet Verwerking Persoonsgegevens.

Vraag is natuurlijk wat precies onder “gezondheidsgegevens” moet worden verstaan. Dit wordt niet verduidelijkt in het decreet rechtspositie noch in een andere wettekst.

Een ruime interpretatie van het begrip gezondheidsgegevens is niet opportuun. Naast de puur medische gegevens zouden dan alle gegevens die door de jeugdhulpverlener worden verzameld en die ook maar enigszins de fysieke of psychische gezondheidssituatie van de minderjarige betreffen, gezondheidsgegevens zijn (bvb. een hulpverlener die vaststelt dat een bepaalde minderjarige concentratieproblemen heeft of hyperkinetisch gedrag stelt,...). Evident gaat dit te ver!

Om deze reden is het te verkiezen het begrip “gezondheidsgegevens” strikter te interpreteren en te beperken tot enkel die informatie die wordt verzameld door een beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg of de gegevens opgenomen in een medisch verslag.

TER VERDUIDELIJKING

Beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg

De Wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt verwijst voor de invulling van dit begrip naar het K.B. nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen en naar de Wet van 29 april 1999 betreffende de niet-conventionele praktijken inzake de geneeskunde, de artsenijsbereidkunde, de kinesithérapie, de verpleegkunde en de paramedische beroepen.

Met beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg wordt bedoeld: de doctor in de genees-, heel- of verloskunde, doctor in de tandheelkunde, de homeopaat, de chiropracticus, de osteopaat en de acupuncturist. Binnen de jeugdhulpverlening zal de beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg meestal een geneesheer of specialist (psychiater, kinderarts, CLB-arts...) of verpleegkundige zijn.

De gegevens verzameld door de jeugdhulpverlener die geen beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg is, vallen niet onder het begrip “gezondheidsgegevens”, zelfs niet wanneer ze een uitspraak bevatten over de gezondheidssituatie van de minderjarige of met zijn gezondheidssituatie in verband kunnen worden gebracht.

Het is evenwel belangrijk voor ogen te houden dat, wanneer iets een gezondheidsgegeven is en het decreet dus niet van toepassing is, dit niet betekent dat de minderjarige geen inzage heeft. Ook dan kan de minderjarige zijn dossier inzien, enkel wordt in dit geval de toegang geregeld door de Wet Patiëntenrechten.

4 RECHT OP TOEGANG TOT HET DOSSIER (ARTIKEL 22 §1, 2, 3 EN 4)

ARTIKEL 22

§ 1. Dit artikel is van toepassing op de dossiergegevens die geen persoonsgegevens betreffende de gezondheid uitmaken.

§ 2. De minderjarige heeft recht op toegang tot de gegevens die hem betreffen. Het toegangsrecht geldt niet voor de volgende gegevens:

1° de gegevens die werden verstrekt door derden zonder dat zij daartoe verplicht werden en die zij als vertrouwelijk hebben bestempeld, tenzij zij zich akkoord verklaren met de toegang ;

2° de stukken die werden opgesteld ten behoeve van de gerechtelijke overheden;

3° de gegevens waarover de minderjarige, met toepassing van artikel 11, § 2, niet werd geïnformeerd. De persoon, bedoeld in artikel 24, heeft wel recht op toegang tot deze gegevens.

De minderjarige heeft recht op toelichting bij de gegevens waartoe hij toegang heeft.

Behoudens afwijkende bepalingen, wordt het recht op toegang en toelichting verleend ten laatste binnen vijftien dagen na ontvangst van het verzoek.

§ 3. De toegang tot de gegevens wordt verstrekt door inzage.

Als bepaalde gegevens ook een derde betreffen en volledige inzage in de gegevens door de minderjarige afbreuk zou doen aan het recht van de derde op bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer, wordt de toegang tot deze gegevens verstrekt via een gesprek, gedeeltelijke inzage of rapportage.

§ 4. Voor de toepassing van § 2 worden de personen die deel uitmaken van het cliëntsysteem ten opzichte van elkaar als derden beschouwd.

Onverminderd de toepassing van § 2, worden, voor de toepassing van § 3, tweede lid, de personen die deel uitmaken van het cliëntsysteem ten opzichte van de minderjarige niet als derden beschouwd, voorzover het gaat om contextuele gegevens.

Contextuele gegevens zijn gegevens die tegelijk de minderjarige en één of meer andere personen die deel uitmaken van het cliëntsysteem, betreffen.

Voor de toepassing van deze paragraaf bestaat het cliëntsysteem uit de volgende personen:

1° de minderjarige;

2° de ouders;

3° de opvoedingsverantwoordelijken;

4° de personen die met de minderjarige samenwonen op het ogenblik van de uitoefening van het recht op toegang.

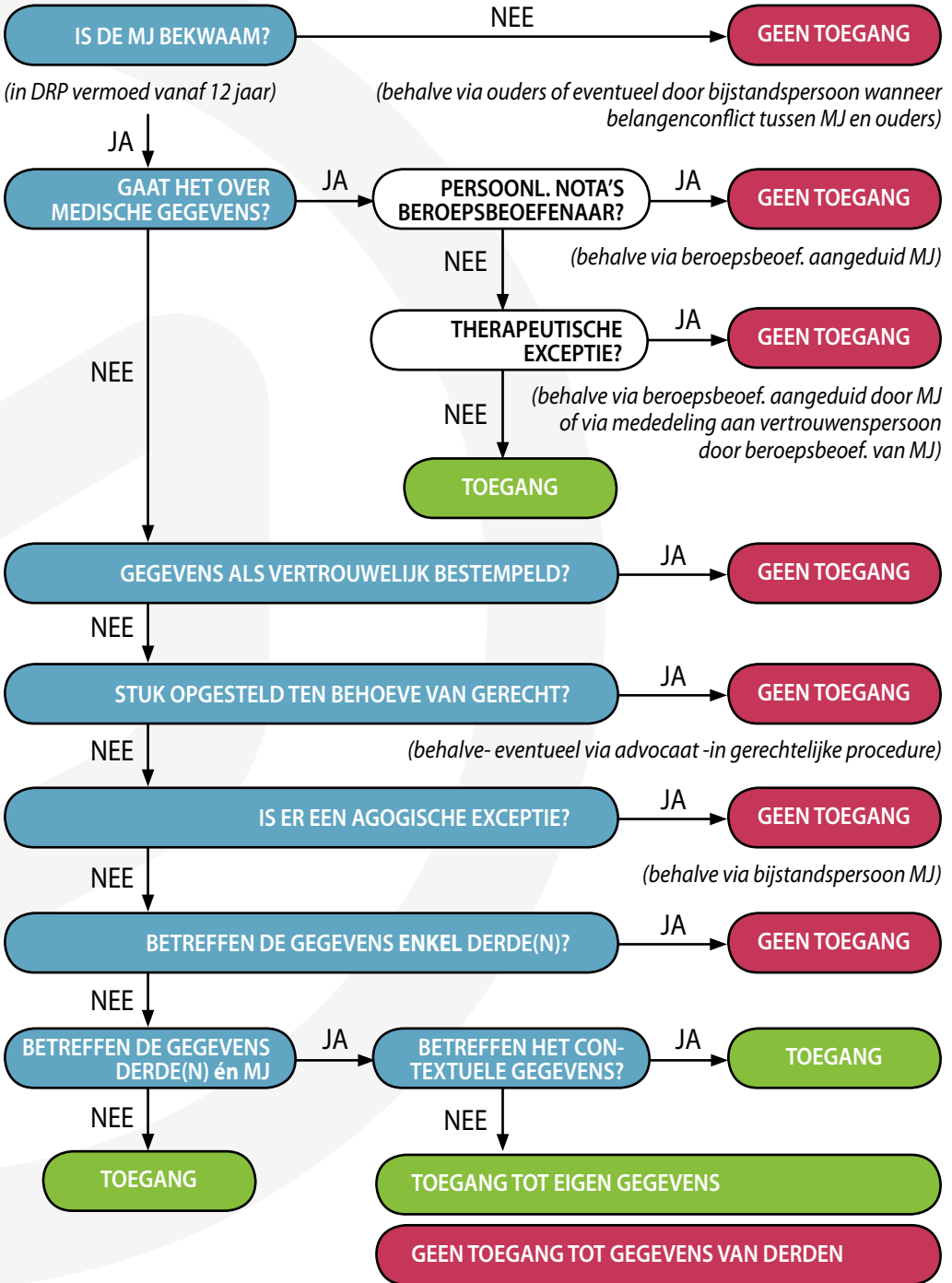
Deze paragrafen zijn cruciale bepalingen in het decreet rechtspositie. Ze bepalen namelijk het toegangsrecht van de minderjarige tot zijn dossier, voor zover het geen gezondheidsgegevens zijn. Het algemene uitgangspunt hierbij is dat de minderjarige kennis kan nemen van de inhoud van zijn dossier.

Volgens het decreet rechtspositie heeft de bekwame minderjarige toegang tot volgende gegevens:

1. gegevens die enkel de minderjarige betreffen (§2 en 3)
2. gegevens die handelen over de minderjarige en andere personen (§3 en 4)

Met een schematisch overzicht tracht de Kinderrechtswinkel tegemoet te komen aan de nood tot verduidelijking van het toegangsrecht van minderjarigen tot hun dossier.

TOT WELKE GEGEVENS HEEFT DE MINDERJARIGE TOEGANG?

4.1. Recht op toegang tot de gegevens die enkel de minderjarige betreffen (§2 en 3)

Dit kan zowel informatie zijn die de minderjarige aanreikt als gegevens die anderen meedelen. Deze anderen kunnen ouders, opvoedingsverantwoordelijken, personen uit de leefomgeving, jeugdhulpverleners, leerkrachten,... zijn.

Dit toegangsrecht tot de gegevens die de minderjarige zelf betreffen is echter niet absoluut. Hierop zijn drie uitzonderingen voorzien:

- a. de vertrouwelijkheidsexceptie
- b. stukken ten behoeve van de gerechtelijke overheid
- c. de agogische exceptie

a. De vertrouwelijkheidsexceptie (§2 1°)

Wanneer een derde (ouders, hulpverlener, vriend, leerkracht, pleegouders, buurman, ...) informatie meedeelt, kan deze derde vragen dat deze informatie als "vertrouwelijk" behandeld wordt. De derde moet dit expliciet vragen.

De jeugdhulpverlener moet de derde duidelijk inlichten dat hij dit recht heeft en dat, wanneer hij er niet expliciet om vraagt, de minderjarige kennis kan nemen van de verstrekte gegevens.

De derde kiest zelf hoeveel van de gegeven informatie vertrouwelijk is. Zo kan men vragen om alle gegevens als vertrouwelijk te behandelen, enkel bepaalde gegevens of bepaalde stukken,... De derde kan ook vragen dat enkel zijn identiteit geheim wordt gehouden.

Van deze gegevens mag de minderjarige op geen enkele manier kennis nemen, noch via inzage noch via een gesprek.

Wanneer een hulpverlener deze gegevens toch zou meedelen of overhandigen aan de minderjarige, begaat hij een inbreuk op zijn beroepsgeheim.

b. Stukken opgesteld ten behoeve van de gerechtelijke overheden (§2 2°)

Hieronder vallen o.a. de opzoekingen van de sociale dienst ten behoeve van de jeugdrechtbank.

Deze uitzondering betekent niet dat de minderjarige op geen enkele wijze kennis kan nemen van deze gegevens. In de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming ("Jeugdbeschermingswet") is immers voorzien dat de minderjarige, via zijn advocaat, inzage krijgt in de stukken die op zijn persoonlijkheid en het milieu waarin hij leeft, betrekking hebben. De advocaat van de minderjarige kan deze stukken in het gerechtelijk dossier op de griffie van de jeugdrechtbank inkijken en vervolgens meedelen aan de minderjarige.

TER VERDUIDELIJKING

Hierover zegt Johan Put in zijn "Handboek Jeugdbeschermingsrecht", p. 395: "De enige bedoeling van deze uitzondering is te beletten dat de in het Decreet geregelde toegangsregeling een omzeiling zou toelaten van de gerechtelijke inzageregeling. Ook deze uitzondering moet beperkend worden geïnterpreteerd. Zij heeft bijgevolg enkel betrekking op stukken die rechtstreeks op vraag van het parket of een rechter zijn opgesteld (bvb. het onderzoeksverslag van de sociale dienst bij de jeugdrechtbank, of een psychiatrische expertise op vraag van de jeugdrechter), en die (tegelijk of nadien) op een of andere manier in een dossier van een jeugdhulpvoorziening zou zijn terechtgekomen. Zij mag ook niet omgekeerd worden toegepast: de uitzondering geldt niet voor hulpverleningsstukken die (later) in een gerechtelijk dossier terechtkomen (bvb. een evolutieverslag van een voorziening aan de sociale dienst, waarvan de sociale dienst een kopie meestuurt naar de jeugdrechtbank). In die zin belet deze uitzondering niet dat de voorzieningen aan open verslaggeving zouden doen en hun evaluatierapporten in samenspraak met de minderjarige en diens ouders opstellen."

c. De agogische exceptie (§2 3°)

Wanneer een hulpverlener oordeelt dat het niet in het belang is van de minderjarige te worden geïnformeerd over bepaalde gegevens, heeft de minderjarige geen toegangsrecht tot die gegevens.

De bijstandspersoon, zoals vermeld in art. 24, heeft wel het recht kennis te nemen van deze gegevens.

Op welke wijze kan de minderjarige nu toegang krijgen tot zijn dossier?

Voor de toegang tot de gegevens die enkel hemzelf betreffen kan de minderjarige in principe kennis nemen door middel van **inzage**. De minderjarige kan dus het papieren dossier inkijken of het elektronische dossier bekijken op het computerscherm.

De persoon die de minderjarige toegang verleent, moet de nodige toelichting geven bij het dossier zodat deze informatie ook echt begrijpelijk is voor de minderjarige. De hulpverlener moet de gegevens zoveel mogelijk duiden zodat de minderjarige ze in een juiste context kan plaatsen en correct kan interpreteren. Dit moet de minderjarige in staat stellen tot een zo goed mogelijk begrip te komen van de informatie in zijn dossier, wat hem vervolgens beter toelaat zijn eigen hulpverleningssituatie in te schatten. De hulpverlener moet er steeds alert voor zijn geen vakjargon te gebruiken noch moeilijk verstaanbare taal.

Tenslotte is het belangrijk voor ogen te houden dat het recht op toelichting bestaat voor alle minderjarigen. Het is niet enkel van toepassing voor heel jonge kinderen of kinderen met een handicap die omwille van hun handicap niet in staat zijn te lezen.

De toegang tot het dossier moet worden verleend binnen de 15 dagen nadat de minderjarige erom gevraagd heeft.

TIPS

- Beschouw het dossier als een communicatiemiddel, waarbij de inhoud van het dossier kan worden gecommuniceerd aan de minderjarige cliënt, en dus niet als doel op zich waarbij een bepaald beeld van de minderjarige wordt gevormd.
- Het dossier beschouwen als een communicatiemiddel vereist een taalgebruik dat begrijpbaar is voor de minderjarige. Dit leidt niet tot een verkleutering van de taal. Integendeel, door stil te staan bij een gepaste formulering die begrijpelijk is voor de minderjarige, kan die formulering scherper worden weergegeven.
- Informeer de minderjarige van bij het begin dat er een dossier van hem zal worden bijgehouden met zijn persoonlijke gegevens, en hoe dit dossier zal worden gebruikt tijdens het hulpverleningstraject. Leg uit welke informatie er in het dossier zal worden opgenomen en bijgehouden, wie allemaal toegang heeft tot het dossier, wie er dingen kan in opnemen, wat de minderjarige zelf kan inzien en wat niet.
- Heb aandacht voor de reactie van de minderjarige wanneer het dossier door de jeugdhulpverlener en de minderjarige wordt doorgenomen, en sta hier zo nodig bij stil. Dit is een belangrijk moment om informatie te verkrijgen over hoe de minderjarige de hulpverlening ervaart.
- Zorg voor transparantie bij de verslaggeving. Wanneer bepaalde informatie niet toegankelijk is voor de minderjarige, geef dan duidelijke toelichting waarom dit zo is.

4.2. Recht op toegang tot gegevens die handelen over de minderjarige en andere personen (§3 en 4)

Slechts weinig gegevens in het dossier gaan enkel over de minderjarige. Meestal zijn ook andere personen betrokken. Informatie over de minderjarige en deze personen komen ook in het dossier van de minderjarige terecht. Dus heeft de minderjarige hier in principe ook toegang toe.

Wanneer het over toegang tot informatie over 'anderen' gaat wordt een onderscheid gemaakt tussen derden enerzijds, en personen uit het cliëntstelsel anderzijds. Tot het cliëntstelsel behoren personen die een nauwe band hebben met de minderjarige. Het "cliëntstelsel" bestaat uit:

- de minderjarige zelf;
  - de ouders;
  - de opvoedingsverantwoordelijken
  - de personen die met de minderjarige samenwonen op het moment dat de minderjarige om toegang tot het dossier vraagt.
- Dit kunnen broers en zussen zijn, inwonende grootouders, ...

Wanneer het dossier van de minderjarige informatie bevat die tegelijk de minderjarige en één of meer andere personen die deel uitmaken van het cliëntstelsel betreft (de zogenaamde **contextuele gegevens**), heeft de minderjarige toegang door inzage. Moest deze groep van personen ook als derden worden beschouwd zou het recht van de minderjarige om zijn dossier in te kijken vaak niets meer inhouden. Immers, een minderjarige bevindt zich quasi nooit alleen in een probleemsituatie. In de jeugdhulp staat vaak hulpverlening aan het hele gezin centraal.

Met betrekking tot de informatie/gegevens over derden die niet behoren tot het **cliëntstelsel** geldt de zogenaamde **privacy-uitzondering**. Het toegangsrecht van de minderjarige tot zijn dossier wordt hierdoor beperkt.

Het doel van de privacy-uitzondering bestaat erin de privacy van deze derden te beschermen. In dit geval staan immers twee belangen tegenover elkaar: het belang van de minderjarige die kennis wil nemen van die gegevens die op één of andere manier op hem betrekking hebben; én het belang van derden die gegevens uit hun privé-sfeer willen afschermen. Om dit conflict op te lossen, wordt de wijze waarop de minderjarige toegang krijgt tot het dossier anders geregeld dan door inzage.

De minderjarige behoudt het recht kennis te nemen van zijn dossier, maar ditmaal door middel van een gesprek, gedeeltelijke inzage of rapportage. Bij rapportage kunnen een aantal passages uit het dossier worden samengebracht in een nieuw document, een rapport.

Het principe blijft dus gehandhaafd dat elke minderjarige het recht heeft om op de hoogte te zijn van de gegevens in zijn dossier. Enkel de wijze waarop hij kennis neemt van deze gegevens zal anders zijn wanneer die gegevens ook derden betreffen.

Het is de aan de hulpverlener om in elke concrete situatie, te oordelen of volledige inzage afbreuk doet aan de privacy van de betrokken derde.

In beide gevallen blijft de vertrouwelijkheidsexceptie (zie 3.1.a.) wel bestaan: wanneer een derde, al dan niet behorend tot het cliëntsysteem, expliciet vraagt om bepaalde informatie als vertrouwelijk te behandelen heeft de minderjarige geen toegang tot deze informatie.

Gegevens die dan weer alleen over derden gaan, mogen op geen enkele manier meegedeeld worden aan de minderjarige, noch door inzage, gesprek of rapportage.

AAN DE SLAG...

Ga aan de hand van een aantal dossiers na wanneer bepaalde informatie gegevens zijn die louter handelen over de minderjarige, welke contextuele gegevens zijn, en welke gegevens de minderjarige en derden betreffen.

Welke stappen ga je ondernemen om te garanderen dat deze gegevens voor de minderjarige toegankelijk zijn?

Ontwikkel op basis van deze bevindingen een duidelijke visie omtrent toegang tot het dossier, maak hierover afspraken en informeer de cliënt ook hierover.

Zoals reeds in het begin van dit hoofdstuk vermeld, is het algemeen geldend principe dat de minderjarige toegang heeft tot zijn dossier of dit dossier nu een medisch dossier is of niet. Enkel de wetgeving die het toegangsrecht regelt, verschilt afhankelijk van het soort dossier.

Hieronder staat een kort overzicht van de regeling opgenomen in de Wet Patiëntenrechten.

TER VERDUIDELIJKING

Toegang tot het dossier volgens de Wet Patiëntenrechten:

De Wet Patiëntenrechten regelt het recht op toegang tot het dossier in artikel 9 §2. Artikel 9 bepaalt dat de patiënt het recht heeft op inzage in het hem betreffend patiëntendossier. Wanneer hij inzage vraagt, moet zo snel mogelijk en ten laatste binnen de vijftien dagen gevolg gegeven worden aan zijn verzoek. De patiënt kan ook een afschrift vragen van zijn dossier, of van het deel dat over hem gaat.

Op dit inzagerecht bestaan enkele uitzonderingen:

- **Persoonlijke notities van de beroepsbeoefenaar**

Hierop wordt één uitzondering voorzien: indien de patiënt zich laat bijstaan door een vertrouwenspersoon die ook een beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg is, heeft deze wel inzagerecht in de persoonlijke notities.

- **Gegevens die betrekking hebben op derden**

- **Therapeutische exceptie**

Mits het in acht nemen van een aantal voorwaarden, kan de beroepsbeoefenaar beslissen dat bepaalde informatie niet aan de patiënt meegedeeld wordt.

Artikel 12 regelt de toepassing van de wet voor minderjarigen. De rechten opgenomen in de Wet Patiëntenrechten worden bij een minderjarige patiënt uitgeoefend door zijn ouders of andere wettelijke vertegenwoordigers. De minderjarige kan zelf zijn rechten als patiënt uitoefenen wanneer blijkt dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is.

Gezien de afwezigheid van een regeling inzake de leeftijd in de Wet Patiëntenrechten is de beoordeling van de bekwaamheid sterk afhankelijk van de betrokken beroepsbeoefenaar. Daardoor komt er, bij weigering door de medicus om de minderjarige die bekwaamheid toe te kennen, een zware bewijslast bij de minderjarige patiënt te liggen die zijn competentie moet bewijzen. In die zin is de bepaling uit de Wet Patiëntenrechten relatief zwakker dan artikel 4 uit het decreet rechtspositie (bekwaamheid van de minderjarige).

5 VERTEGENWOORDIGING VAN DE MINDERJARIGE (ARTIKEL 22 §5)

ARTIKEL 22

§ 5. Deze paragraaf is van toepassing als de minderjarige, met toepassing van artikel 4, § 2, het recht op toegang niet zelfstandig kan uitoefenen.

Het recht op toegang wordt uitgeoefend door de ouders.

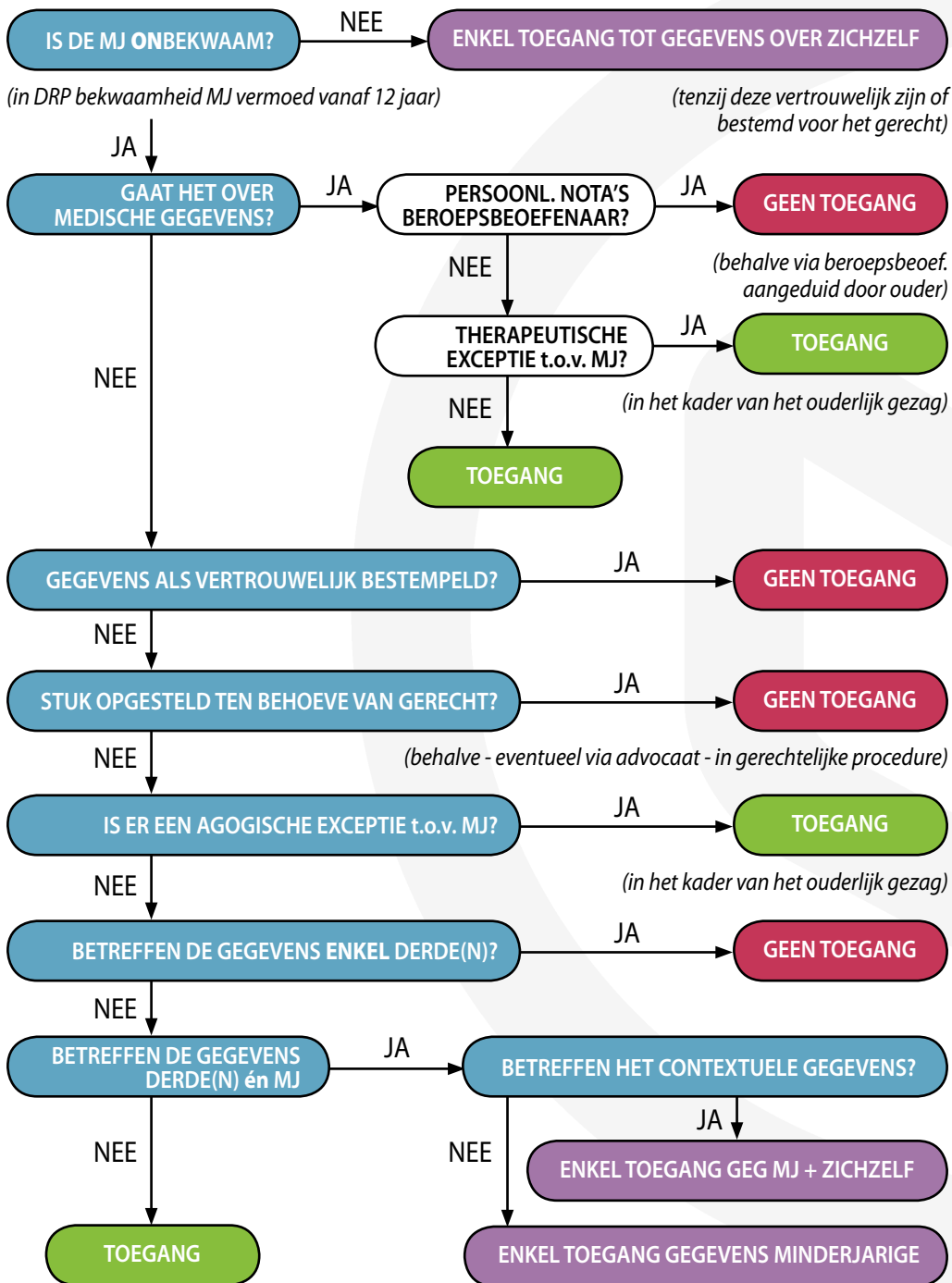
De ouder kan zich niet beroepen op de toepassing van § 4 wat betreft de contextuele gegevens die het kind en een ander persoon dan de ouder zelf betreffen. Hij heeft geen toegang tot de gegevens, bedoeld in artikel 23.

Ingeval er tegenstrijdige belangen zijn met de ouders of als die het toegangsrecht niet uitoefenen, kan het toegangsrecht van de minderjarige worden uitgeoefend door de persoon, bedoeld in artikel 24.

Wanneer een minderjarige niet in staat is tot een redelijke beoordeling van zijn belangen en aldus zijn toegangsrecht tot het dossier niet zelfstandig kan uitoefenen, kunnen de ouders dit doen in zijn plaats. De ouders zijn immers de wettelijke vertegenwoordigers van hun kind.

Met een schematisch overzicht tracht de Kinderrechtswinkel tegemoet te komen aan de nood tot verduidelijking van het toegangsrecht van ouders tot het dossier in de integrale jeugdhulp.

TOT WELKE GEGEVENS HEBBEN DE OUDERS VAN DE MINDERJARIGE TOEGANG?

De ouders hebben daarnaast ook een eigen toegangsrecht tot het dossier op grond van de Wet Verwerking Persoonsgegevens. Dit verschaft hen toegang tot gegevens die henzelf betreffen. Dit eigen toegangsrecht moet duidelijk onderscheiden worden van het toegangsrecht waar deze paragraaf over handelt, m.n. het toegangsrecht als wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige.

Een ouder kan zich in dat geval niet beroepen op de regeling van artikel 22 § 4, om kennis te nemen van de contextuele gegevens. Als wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige heeft de ouder enkel de mogelijkheid kennis te nemen van gegevens die gaan over de minderjarige en zichzelf.

Tussen de ouders onderling of tussen een ouder en andere leden van het cliënt-systeem kan immers een slechte verstandhouding of tegenstrijdige belangen bestaan (bvb. bij echtscheiding, pleegouders,...). In dit geval zou een ouder zijn recht als wettelijke vertegenwoordiger kunnen "misbruiken" om zo inzage te krijgen tot die gegevens die zowel over de minderjarige als over een ander lid van het cliënt-systeem gaan.

Het is ook mogelijk dat de minderjarige en zijn ouders tegenstrijdige belangen hebben of dat de ouders het recht van toegang van de minderjarige niet uitoefenen. Dit laatste kan het geval zijn wanneer de ouders niet in staat zijn het dossier in te zien, bvb. opname in psychiatrie, uitzitten van een gevangenisstraf, zich bevinden in het buitenland, afwezig zijn,... Dan kan de bijstandspersoon (zie fiche recht op bijstand) inzage nemen in het dossier voor de minderjarige.

ARTIKEL 22

§ 6. Op verzoek van de minderjarige worden de documenten die hij aanreikt, toegevoegd aan zijn dossier.

De minderjarige heeft het recht om zijn versie te geven van de feiten die vermeld zijn in zijn dossier.

De minderjarige mag zelf documenten laten toevoegen aan het dossier. Hij kan dit op eenvoudige vraag aan de jeugdhulpverlener. Deze stukken kunnen zeer divers zijn, gaande van een verslag tot eender welk document waaruit de relatie van de jongere met personen uit zijn gezin of leefomgeving blijkt.

De minderjarige mag ook zijn versie geven van de feiten die voorkomen in het dossier. Op deze wijze is het mogelijk voor de minderjarige om bepaalde nuances aan te brengen.

Op de jeugdhulpverlener rust de taak om de minderjarige duidelijk op de hoogte te stellen over dit recht.

ARTIKEL 22

§ 7. De minderjarige heeft recht op een afschrift van de gegevens van zijn dossier waartoe hij toegang heeft door inzage en op een rapport van de gegevens van zijn dossier waartoe hij toegang heeft op een andere wijze dan door inzage.

Ieder afschrift en ieder rapport is persoonlijk en vertrouwelijk, en mag enkel worden aangewend voor doeleinden van jeugdhulp. De dossierhouder die een afschrift of rapport bezorgt, wijst de minderjarige hierop en voegt een toelichting in die zin bij het afschrift of rapport.

De Vlaamse Regering kan de modaliteiten bepalen waaronder een afschrift of rapport wordt afgeleverd.

Van de gegevens waarin de minderjarige volledig inzage heeft, kan hij ook een afschrift vragen. Wanneer de minderjarige tot bepaalde gegevens slechts gedeeltelijk toegang heeft, m.n. door een gesprek of rapportage, kan de minderjarige een afschrift vragen van het document dat de samenvatting van het gesprek of de rapportage bevat (= een rapport).

Zowel het afschrift als het rapport zijn persoonlijk en vertrouwelijk. Ze mogen enkel worden gebruikt voor de doelstellingen van de jeugdhulp. Zo zal bijvoorbeeld een verslag over de verstandhouding van de minderjarige met zijn vader of moeder niet mogen worden gebruikt in een echtscheidingsprocedure.

De jeugdhulpverlener die een afschrift of rapport bezorgt, wijst de minderjarige hierop en voegt een toelichting in die zin toe bij het afschrift of rapport. De Vlaamse regering kan de modaliteiten bepalen waaronder een afschrift of rapport wordt afgeleverd. Momenteel is hierover nog geen bijkomend besluit van de Vlaamse regering. Daarom volstaat het om de vermelding uit het DRP over te nemen:

“Dit afschrift is persoonlijk en vertrouwelijk en mag enkel worden gebruikt voor de doelstellingen van de jeugdhulp.”

8 RECHT OP VERZET TEGEN TOEGANG (ART. 23)

ARTIKEL 23

De minderjarige kan zich uitdrukkelijk en gemotiveerd verzetten tegen de toegang van een persoon van het cliëntsysteem, zoals bedoeld in artikel 22, § 4, tot door hem aangewezen gegevens.

Net zoals derden de mogelijkheid hebben om de door hen verstrekte informatie als vertrouwelijk te bestempelen (cf 4.1.1. vertrouwelijkheidsexceptie), heeft ook de minderjarige, ongeacht zijn leeftijd, het recht om de door hem verstrekte gegevens als vertrouwelijk te bestempelen. Hierdoor zijn deze gegevens niet toegankelijk noch voor ouders noch voor de andere personen van het cliëntsysteem.

Opnieuw moet de hulpverlener meedelen aan de minderjarige dat hij dit recht heeft en dat, wanneer hij geen gebruik maakt van dit recht, anderen inzage kunnen nemen van die gegevens in zijn dossier.

AAN DE SLAG...

Pieter de Loof stelde een voorbeeld van een raam op voor open verslaggeving in de Bijzondere Jeugdzorg. Dit model kan inspirerend zijn voor andere sectoren.

1. genogram
2. start van de hulpverlening
  - aanmelder: probleem volgens de aanmelder
  - verwijzer: probleem volgens de verwijzer
  - hulpvrager: probleem volgens de hulpvrager
  - (Met wie willen we werken? Wie zijn de rechtstreeks betrokkenen?)
3. voorafgaande hulpverlening (beschrijving-evaluatie-termijn)
4. inschatting van de situatie door de consulent (stand van zaken na kennis 1-3)
5. verwachtingen
  - van de rechtstreeks betrokkenen
  - van de verwijzer en/of aanmelder
  - van de consulent
6. doelstellingen
7. hulpverleningsvoorstel
8. wie stemde in?
9. voorstel aan het bureau

(De Loof, P., Open verslaggeving: een modeverschijnsel? in:T.J.K., 2001/1, 4-7.)

SAMENGEVAT

- Elke minderjarige in één van de sectoren van integrale jeugdhulp heeft recht op een dossier. Dit dossier moet zorgvuldig bewaard en bijgehouden worden door de betrokken voorziening.
- In het dossier worden de gezondheidsgegevens apart bijgehouden. De verwerking en toegang tot deze gegevens wordt geregeld door de Wet Patiëntenrechten en de Wet Verwerking Persoonsgegevens.
- De minderjarige heeft toegang tot de gegevens die enkel hemzelf betreffen en tot de gegevens die tegelijkertijd handelen over de minderjarige en andere personen. Gegevens die enkel over derden gaan worden niet meegedeeld aan de minderjarige.
In principe oefent de minderjarige de toegang tot het dossier uit door inzage, dit binnen de 15 dagen nadat de minderjarige erom gevraagd heeft.

Het toegangsrecht tot de gegevens die hemzelf betreffen is niet absoluut, het decreet voorziet drie uitzonderingen:

- Vertrouwelijkheidsexceptie: Een derde kan vragen dat de informatie die hij aanreikt als vertrouwelijk behandeld wordt. De minderjarige kan hier dan geen kennis van nemen.
- Stukken opgesteld ten behoeve van gerechtelijke overheden
- Agogische exceptie: Wanneer de hulpverlener oordeelt dat het niet in het belang van de minderjarige is te worden geïnformeerd over bepaalde gegevens, kan het toegangsrecht tot die gegevens geweigerd worden. De bijstandspersoon kan wel kennis nemen van deze gegevens.

Wanneer het dossier informatie bevat over de minderjarige én over andere personen wordt nagegaan wie deze anderen zijn. Indien deze personen behoren tot het cliëntsysteem (ouders, broers, zussen, opvoedingsverantwoordelijken,...) heeft de minderjarige recht op toegang via inzage.

Indien deze personen niet behoren tot dit cliëntsysteem zal de minderjarige op een andere wijze toegang krijgen tot die gegevens, m.n. door een gesprek, gedeeltelijke inzage of rapportage. Dit is de privacy-uitzondering.

- Wanneer de minderjarige niet in staat is zijn toegangsrecht zelf uit te oefenen, kunnen zijn ouders dit doen. Dit geldt niet indien er tegenstrijdige belangen bestaan tussen de minderjarige en zijn ouders, in dit geval oefent de bijstandspersoon het recht op toegang uit.
- De minderjarige mag zelf documenten laten toevoegen aan zijn dossier of zijn versie van de feiten geven.
- Van de gegevens waarin de minderjarige volledig inzage heeft, kan hij een afschrift vragen. Wanneer de minderjarige tot bepaalde gegevens slechts gedeeltelijke toegang heeft, heeft hij recht op een afschrift van het document dat de samenvatting van het gesprek of rapport bevat. Deze afschriften zijn vertrouwelijk en mogen enkel gebruikt worden voor de jeugdhulp.
- Ook de minderjarige heeft het recht bepaalde informatie als vertrouwelijk te bestempelen. Die gegevens zijn dan niet toegankelijk voor ouders of andere personen van het cliëntsysteem.

VOOR WIE MEER WIL WETEN

- Vzw Recht-op, *Het dossier: een wapen?*, vzw recht-op, vereniging waar armen het woord nemen, Werking Dam-Schijnpoort.
- DE LOOF, P., *Open verslaggeving: een modeverschijnsel?* in: T.J.K., 2001/1, 4-7.
- ROOSE, R., *Open verslaggeving als participatieproces*, in: T.J.K., 2001/1, 2-3
- www.osbj.be/osbj/publicaties/pubopenverslaggeving.pdf
- Omzendbrief CGG – toepassing decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp op het multidisciplinaire dossier, 12 december 2007
- PUT, JOHAN, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, die Keure, 2006
- PUT, JOHAN, Advies '*Werken met gezondheidsgegevens in de integrale jeugdhulp*', 67p. <http://www.law.kuleuven.be/isr>

